

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının 2012-ci il üçün pul və maliyyə sabitliyi siyasətinin istiqamətləri barədə

B Ə Y A N A T I

2011-ci ildə mürəkkəb global iqtisadi mühitdə Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksək dayanıqlıq nümayiş etdirmiş, milli iqtisadiyyatda sabitlik hökm sürmüş və artım prosesləri davam etmişdir. Bu dayanıqlıq əsası ümumilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş siyasi-iqtisadi kursun ölkə başçısı İlham Əliyev tərəfindən məharət və ardıcılıqla həyata keçirilməsinə söykənir. Mərkəzi Bankın fəal dəstək verdiyi bu siyasət kursunun düzgünlüyü son global böhran dövründə bir daha təsdiq olundu. Həyata keçirilmiş effektiv tədbirlər böhran illərində də iqtisadi artımın davam etməsini təmin etmiş və milli iqtisadiyyatın 2009-2011-ci illərdə stabil inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır.

Ölkənin xarici iqtisadi mövqeyi əlverişlidir, strateji valyuta ehtiyatları potensial makroiqtisadi riskləri tam neytrallaşdırma bilən səviyyədədir. Hazırda iqtisadi artım tamamilən qeyri-neft sektorundan qaynaqlanır. İnflyasiya optimal idarə olunur və təkrəqəmli səviyyədədir. Makro-maliyyə sabitliyinin mühüm lövbəri olan manatın mübadilə məzənnəsi stabildir. Bank sektoru yüksək maliyyə dayanıqlığına malikdir. Maliyyə resurslarına çıxış genişlənir və təşviq olunur, nəticədə iqtisadiyyata kredit qoyuluşlarının artımı davam edir. Dünyanın əksər ölkələrinin kredit reytingi azaldıldığı halda, Azərbaycanın kredit reytingi yüksəldilmişdir.

2012-ci ilin pul və maliyyə sabitliyi siyasətinin əsas istiqamətləri iqtisadi artımın və inkişafın başlıca şərti olan makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına, bank sektorunda maliyyə sabitliyinin təmin olunmasına və maliyyə vasitəçiliyinin dərinləşməsinə yönəldilib. Bu hədəflərə nail olmaq üçün Mərkəzi Bank pul siyasətinin və bank nəzarətinin strateji çərçivəsinin davamlı təkmilləşdirilməsini həyata keçirəcək, habelə makroiqtisadi siyasətin koordinasiyasının daha da təkmilləşməsinə zəruri dəstək verəcəkdir.

1. 2011-ci ildə Mərkəzi Bankın fəaliyyəti

1.1. Dünya iqtisadiyyatında proseslər

2011-ci ilin əvvəlində dünya iqtisadiyyatında artım tempi gözlənilməyindən daha yüksək olduğu halda, II rübdən başlayaraq bir qədər azalmışdır. Yeni meyilləri nəzərə alaraq Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) 2011-ci və 2012-ci illər üçün global iqtisadi artım

proqnozlarını dəyişmişdir. İqtisadi artım tempindəki dəyişikliklər məşğulluq səviyyəsinə və digər sosial göstəricilərə də təsir edir. Bu şəraitdə qlobal iqtisadi artım üzrə regional fərqlər də artmışdır. Beynəlxalq Valyuta Fondunun qiymətləndirmələrinə görə 2000-2007-ci illərdə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə iqtisadi artım inkişaf etmiş ölkələrdəkindən 2.6 dəfə çox idisə, 2011-12-ci illərdə bu fərqi 3.6 dəfə təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır.

Dünya iqtisadiyyatının artımını əngəlləyən başlıca amil qabaqcıl ölkələrdə dövlət borcu problemidir. Hazırda dünya iqtisadiyyatının $\frac{3}{4}$ -nü təşkil edən inkişaf etmiş və etməkdə olan 15 ölkədə dövlət və özəl sektorun borcu dayanıqsız həddə çatmışdır. Dövlət borcunun həcmi avrozonada Ümumi Daxili Məhsulun səviyyəsinə yaxınlaşmışdır. Bu səbəbdən bir sıra qabaqcıl ölkələrin kredit reytingləri aşağı düşmüşdür. BVF-nun qiymətləndirmələrinə görə inkişaf etmiş ölkələrdə 2020-ci ilədək dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətini 60%-ə endirmək üçün dövr ərzində ÜDM-in 8%-i qədər büdcə profisiti yaranmalıdır. Bu isə əhəmiyyətli fiskal konsolidasiya planının həyata keçirilməsini tələb edir.

Qlobal iqtisadiyyatda gedən proseslər əmtəə və maliyyə bazarlarına əhəmiyyətli təsir etmişdir. İnkişaf etmiş bazarlarda maliyyə alətlərinin cəlbediciliyi azalmış, məzənnə riskləri artmış, aparıcı fond indeksləri aşağı düşmüşdür. Dünya bazarında əmtəə qiymətləri və inflyasiya cari ilin I rübündə maksimuma çatdıqdan sonra, II rübdən sonra azalmağa başlamışdır. Bu səbəbdən ilin sonunadək əhəmiyyətli qiymət artımı gözlənilməsə də, dünyanın əksər regionlarında inflyasiyanın ötən ildəkindən yüksək olacağı proqnozlaşdırılır.

1.2. Milli iqtisadiyyatda proseslər

2011-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı artmaqda və inkişaf etməkdə davam etmişdir. Qlobal böhranın əsasən təsadüf etdiyi 2009-2011-ci illərdə orta iqtisadi artım 5% olmuşdur. 2011-ci ilin ötən 11 ayında isə qeyri-neft sektoru 9.5% artmışdır. O cümlədən qeyri-neft sənayesində 11.7%, ticarətdə 9.9% və xidmətdə 22.2% artım olmuşdur. Sənaye, xidmət, ticarətdə məşğulluq gözləntiləri indeksi ötən illə müqayisədə yaxşılaşmışdır. Cari ilin 11 ayında əhalinin nominal pul gəlirlərinin 19.2%, ev təsərrüfatlarına bank kreditlərinin isə 21.7% artımı daxili tələbin artmasına müsbət təsir etmişdir. Nəticədə uzunmüddətli istifadə əşyalarının istehlakı artmışdır. Investisiya tələbi də genişlənmiş, ötən 11 ayda investisiya qoyuluşları 28.3%, o cümlədən qeyri-neft sektorunda 39% artmışdır.

Strateji valyuta ehtiyatlarının - "təhlükəsizlik yastığı"nın böyüməkdə davam etməsi ölkənin iqtisadi dayanıqlığını yüksəldir. 2011-ci ildə ölkənin xarici mövqeyində yaxşılaşma davam etmişdir. Cari ildə tədiyə balansına ixrac qiymətlərinin yüksəlməsi, xarici maliyyə axınlarının artması müsbət təsir etmişdir. 2011-ci ilin 9 ayında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə əmtəə ixracı 34% artaraq 26.8 mlrd. \$-a, xidmət ixracı isə 26.4% artaraq 1.9 mlrd.

\$-a çatmışdır¹. Nəticədə cari əməliyyatlar hesabının profisiti ötən ilin eyni dövrünə nəzərən 20.4% yüksələrək 14.4 mlrd. \$ təşkil etmişdir. Bu da kapital hesabının kəsirini örtərək ehtiyat aktivlərini 10.4 mlrd.\$ artırmışdır. Strateji valyuta ehtiyatları 1 dekabr 2011-ci il tarixinə 42 mlrd. \$-a çatmış və ÜDM-in 65%-ni ötmüşdür. Strateji valyuta ehtiyatları 3 illik əmtəə və xidmət idxalının maliyyələşməsinə kifayət edir və xarici dövlət borcunu təxminən 10 dəfə üstələyir. Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları isə cari ildə 60%-dən çox artaraq 10.5 mlrd.\$-ı ötmüşdür.

1.3. Pul siyasətinin həyata keçirilməsi

2011-ci ildə Mərkəzi Bank makroiqtisadi sabitliyə təsir edən amilləri nəzarətdə saxlayaraq adekvat siyasət həyata keçirmişdir. Cari ilin ötən dövründə Mərkəzi Bank öz fəaliyyətini inflyasiyanın təkrəqəmli səviyyədə saxlanması, manatın məzənnəsinin sabitliyi, maliyyə sabitliyinin möhkəmləndirilməsi kimi hədəflərin realizasiyasına yönəlmişdir.

Tədiyə balansında iri profisit şəraitində manatın məzənnəsi möhkəmlənmişdir. 2011-ci ildə Mərkəzi Bank məzənnə siyasətini valyuta bazarında təklif mənbələrinin genişlənməsi şəraitində həyata keçirmişdir. Məzənnənin əhəmiyyətli möhkəmlənməsinin qarşısını almaq və qeyri-neft sektorunun rəqabət qabiliyyətinə neqativ təsirləri neytrallaşdırmaq üçün Mərkəzi Bank tərəfindən 4 mlrd.\$-dan çox valyuta sterilizasiyası həyata keçirilmişdir. Nəticədə cari ilin ötən dövründə manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsi 1.5% möhkəmlənmişdir. Qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnə demək olar ki, neytral qalmış və ölkənin rəqabət qabiliyyətinin qorunmasını təmin etmişdir. Ötən 11 ayda xarici ticarətdə partnyor olan ölkələrdə orta çəkili inflyasiya Azərbaycandakı inflyasiyanı 2.3% bəndi üstələmişdir.

Daxili tələbdəki meyilləri və xarici amilləri nəzərə alaraq 2011-ci ildə Mərkəzi Bank öz mandatına uyğun antiinflyasiya xarakterli pul siyasətini həyata keçirmişdir. Mərkəzi Bank ilin əvvəlindən uçot dərəcəsini 2 dəfə dəyişərək 3%-dən 5.25%-ə qaldırmışdır. Eyni zamanda bankların daxili və xarici öhdəlikləri üzrə məcburi ehtiyat norması 0.5%-dən 3%-ə qaldırılmışdır. Hazırda dünyada maliyyə bazarlarının kifayət qədər inkişaf etmədiyi ölkələrdə likvidliyin və xaricdən kapital axınlarının tənzimlənməsində məcburi ehtiyatların rolunun yüksəlməsi müşahidə olunmaqdadır. Zəruri hallarda ("maliyyə köpükləri" riski yarandıqda) bu alətdən aktiv istifadə beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də tövsiyə olunur. Bundan başqa Mərkəzi Bank pul kütləsinin tənzimlənməsi məqsədilə açıq bazar əməliyyatlarından da istifadə etmişdir.

Dövr ərzində inflyasiya pul siyasətinin hədəfinə uyğun təkrəqəmli səviyyədə qalmış, cari ilin 11 ayının yekunu üzrə orta illik inflyasiya 8% təşkil etmişdir. Qiymətləndirmələrə

¹ Mərkəzi Bank tərəfindən tərtib olunan tədiyə balansının göstəricilərinə əsasən

görə cari ilin 11 ayında inflyasiyanın 2.3 faiz bəndi xarici faktorlardan irəli gəlmişdir. Qeyri-monetar faktorlardan “məsrəf” inflyasiyası da qiymət artımına təsir göstərmişdir. Orta illik artım kənd təsərrüfatı istehsalçıları qiymətləri üzrə 10.7%, emal sənayesi istehsalçıları qiymətləri üzrə isə 5.9% olmuşdur.

1.4. Maliyyə sabitliyi siyasəti və bank sektorunun maliyyə vasitəçiliyi

2011-ci ildə bank sistemində maliyyə sabitliyi qorunmuş, sektorun institusional inkişafı davam etmişdir. Bank sisteminin kapital adekvatlığı və likvidlik göstəriciləri məqbul səviyyədə saxlanılmışdır. Maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanları genişlənmiş, iqtisadiyyatın kreditləşdirilməsi davam etdirilmişdir. Bank sektorunun potensial riskləri vaxtında tənzimlənmişdir. Sektorda restrukturizasiya tədbirləri davam etdirilmişdir.

2011-ci ildə potensial riskləri və bank nəzarəti üzrə formalaşan Bazel-III standartlarını nəzərə almaqla risk əsaslı prudensial nəzarət çərçivəsinin formalaşdırılması davam etdirilmişdir. Yeni makroiqtisadi vəziyyətdə bankların daha təmkinli və sağlam aktivliyinin təmin olunması üçün zəruri nəzarət rejimi və alətləri tətbiq edilmişdir. Kapitallaşma proqramları davam etdirilmiş, kapital tələbi ilə bağlı yeni normativin tətbiqinə başlanılmışdır. Bütün bunlar bank sisteminin sabit və dayanıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsinə, əhalinin və investorların etimadının qorunmasına yönəldilmişdir. Eyni zamanda banklarda idarəetmə potensialının gücləndirilməsinə, aktivlərin sağlamlaşdırılmasına, maliyyə ehtiyatlanması səviyyəsinin artırılmasına, risklərin tənzimlənməsinə yönəlmiş tədbirlər davam etdirilmişdir.

Bank sisteminin maliyyə dayanıqlığı təmin edilmiş, bank aktivlərinin keyfiyyət göstəriciləri məqbul həddə qorunmuşdur. Real sektorun və əhalinin bank sistemində vaxtı keçmiş borclarının xüsusi çəkisi 6.5% təşkil etmişdir ki, bunun da yarısı banklar tərəfindən yaradılmış ehtiyatlarla örtülür. Bank sistemi optimal gəlirliyini qorumuş və investisiya cəlbəçiliyini saxlamışdır. Hazırda ümumi likvidlik səviyyəsi yüksəkdir. Ötən 11 ayda likvid aktivlər ümumi aktivlərin 14.3%-i həddində olmuşdur.

Bank sektoru potensial risklərin örtülməsi və aktivliyin dəstəklənməsi üçün zəruri kapital səviyyəsinə malikdir. Kapitalın adekvatlıq göstəricisi 12%-lik normaya qarşı 15.8% təşkil edir. İlin əvvəlindən bankların məcmu kapitalının artımı 8% təşkil etmişdir. Sektorun xarici mövqeyi dayanıqlıdır və yaxşılaşıb. Son 3 ildə özəl bank sektorunun xarici borcu 2 dəfə azalıb. Stress-testlər göstərir ki, bank sektoru riskləri absorbasıya etmək və dayanıqlığı qorumaq potensialına malikdir.

2011-ci ildə bank sisteminin maliyyə vasitəçiliyi dərinləşməkdə davam etmişdir. Ötən 11 ayda kredit qoyuluşları 7.5%, bank aktivləri 10.7%, əhalinin əmanətləri 26.4% artmışdır. Dövr ərzində müddətli depozitlərin 22.1% artması bank sistemində inamın

yüksəlməsini xarakterizə edir. Dollarlaşma səviyyəsi isə (xarici valyutada depozitlərin geniş pul kütləsində payı) son bir ildə 4 faiz bəndi aşağı düşmüşdür.

Ödəniş sistemlərinin sabit və etibarlı fəaliyyətinin təmin edilməsi, habelə təkmilləşdirilməsi Mərkəzi Bankın mühüm fəaliyyət istiqamətlərindən biri olmuşdur. Milli Ödəniş Sistemi infrastrukturunu vasitəsilə ödənişlərin həcmi 2011-ci ilin 11 ayı ərzində ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 23.3% artmışdır. Hazırda bankların və “Azərpoçt” MMC-nin Bakı şəhəri və 50-dən çox rayonu əhatə edən ödəniş məntəqələrinin sayı 1700-ü ötmüşdür. Nağdsız ödəniş alətlərindən istifadənin artırılması məqsədilə pərakəndə ticarət, iaşə və digər xidmət müəssisələrində POS-terminal şəbəkəsinin genişləndirilməsi və ödəniş kartları vasitəsilə hesablaşmaların miqyasının artırılması üzrə tədbirlər davam etdirilmişdir. 2011-ci ilin 11 ayında dövriyyədə olan ödəniş kartlarının sayı 7.2%, quraşdırılmış bankomatların sayı 11.2%, POS-terminalların sayı 62.3% artmışdır.

Maliyyə sektorunun regional əhatə dairəsinin və bank xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişlənməsi davam etmişdir. 2011-ci ilin 11 ayında 23 yeni bank filialı açılmışdır ki, bunun da 13-ü regionların payına düşür. Hazırda bank filiallarının 49%-dən çoxu regionlarda yerləşir.

İpoteka kreditləşməsi cari ildə də iqtisadi aktivliyin dəstəklənməsində mühüm rol oynamışdır. Dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsaitlər hesabına 2011-ci ildə cəmi 500 nəfərə 16 mln. manat məbləğində sosial ipoteka verilmişdir. İpoteka kreditləşməsi üçün bazar resurslarının cəlb olunması davam etdirilmişdir. 2011-ci ilin ötən dövründə İpoteka Fondu vasitəsilə müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən sosial ipoteka istisna olmaqla 2000 nəfərə 77 mln. manat məbləğində ipoteka krediti verilmişdir. Beləliklə, hazırda ipoteka kreditlərindən (cəmi 342 mln. manat) faydalanan ailələrin sayı 8750-ə çatmışdır. İpoteka kreditləri üzrə portfel sağlam olmuş və kreditlər üzrə ödənişlərdə gecikmələr müşahidə edilməmişdir.

2. 2012-ci il üçün pul və maliyyə sabitliyi siyasətinin əsas istiqamətləri

2012-ci ildə Mərkəzi Bankın pul və məzənnə siyasəti ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına yönəldiləcək, kontr-tsiklik siyasət çərçivəsinin formalaşması mühüm prioritet olacaqdır. Pul siyasəti inflyasiya və iqtisadi artım, pulun dəyəri və iqtisadiyyatda gəlirlik norması arasında mümkün optimal balansın tapılmasına istiqamətlənəcəkdir. Bank sektorunda dayanıqlığın və sabitliyin qorunması, bank aktivliyinin optimallaşması, sektorun tarazlı və sağlam inkişafı 2012-ci ildə maliyyə sabitliyi siyasətinin əsas imperativləridir.

2.1. Azərbaycan iqtisadiyyatının proqnozları

Son global proqnozları nəzərə alaraq 2012-ci ildə də Azərbaycanın ixracını təşkil edən əmtəə qiymətlərinin tədiyə balansına müsbət təsir edəcəyi gözlənilir. Beynəlxalq Valyuta Fondunun proqnozlarına görə növbəti ildə neftin bir barelinin qiyməti 100 \$-dan çox olacaqdır ki, bu da büdcə paketində nəzərdə tutulmuş səviyyədən (80 \$) daha yüksəkdir. Bu şəraitdə cari əməliyyatlar balansında profisit hesabına valyuta ehtiyatları artmaqda davam edəcəkdir. Mərkəzi Bankın qiymətləndirmələrinə görə isə 2012-ci ildə tədiyə balansının cari əməliyyatlar hesabında Ümumi Daxili Məhsulun 20-25%-i qədər profisitə olacağı gözlənilir.

2012-ci ildə daxili dövlət tələbinin yüksək səviyyəsi şəraitində iqtisadi artımın davam edəcəyi proqnozlaşdırılır. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf proqnozlarına uyğun olaraq növbəti ildə Ümumi Daxili Məhsulun 5.7% artacağı proqnozlaşdırılır. Neft hasilatının gözlənilən həcmi nəzərə alaraq iqtisadi artım qeyri-neft sektoru hesabına (əsasən daxili tələbin təsiri altında) baş verəcəkdir. Dövlət xərcləri qeyri-neft sektorunda artım templərini formalaşdıran mühüm amil olacaqdır.

Makroiqtisadi proqnozları nəzərə alaraq inflyasiya amillərinə koordinasiya olunmuş nəzarətin gücləndirilməsi zərurəti artır. Qarşıdakı ildə inflyasiya amillərinin həm daxili tələbin, həm də xarici amillərin təsiri altında formalaşacağı gözlənilir. Bu şəraitdə növbəti ildə makroiqtisadi sabitlik hədəflərinin aktuallığı daha da artır.

2.2. Pul siyasətinin hədəfləri və strateji çərçivəsi

Növbəti ildə də antiinflyasiya siyasəti öz aktuallığını saxlayacaqdır. Mərkəzi Bankın 2012-ci il üçün pul siyasətinin başlıca hədəfini illik inflyasiyanın təkrəqəmli səviyyədə saxlanması təşkil edəcəkdir. İnflyasiyanın aşağı səviyyədə saxlanması ödəniş qabiliyyətli tələbin təmin olunmasında, əhalinin və biznesin maliyyə yığımlarının real dəyərinin qorunmasında, faiz dərəcələrinin aşağı düşməsində və manatın real məzənnəsinin rəqabətli olmasında həlledici amildir.

İnflyasiya üzrə hədəfə nail olmaq üçün Mərkəzi Bank pul təklifi və valyuta məzənnəsindən aralıq hədəflər kimi istifadə edəcəkdir. Strateji dövrdə isə Mərkəzi Bankın qarşısında duran vəzifə məcmu tələbə təsir etmək və bu yolla inflyasiyanı birbaşa hədəfləmək imkanlarının artırılmasıdır. Bu imkanın yaranması pul siyasətinin məcmu tələb və pulun dəyəri üzərində monetar nəzarətinin güclənməsini təmin edən amildir. İqtisadiyyatın diversifikasiyası, qeyri-nağd pul dövriyyəsinin miqyasının genişlənməsi, makroiqtisadi siyasətin koordinasiyası mexanizmlərinin güclənməsi, kapital bazarlarının inkişafı pul siyasəti qərarlarının iqtisadi

aktivliyə və inflyasiya səviyyəsinə yüksək ötürücülük qabiliyyətini təmin edən başlıca şərtlərdir.

Manatın məzənnəsi makroiqtisadi sabitliyin saxlanması, maliyyə sabitliyinin idarə olunmasında, habelə qeyri-neft sektorunun beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin qorunmasında əhəmiyyətli amil olaraq qalacaqdır. 2012-ci ildə ölkəyə valyuta daxilolmalarının artması manatın məzənnəsinə təsir edən əsas makroiqtisadi amildir. Manatın real effektiv məzənnəsinə neft gəlirlərinin əhəmiyyətli təsirini nəzərə alaraq orta müddətli dövr üçün daha çevik məzənnə rejiminə tədrici keçid imkanları nəzərdən keçiriləcəkdir.

Pul təklifinin artım templərinə mümkün təsiri təmin etmək üçün Mərkəzi Bank pul siyasəti alətlərindən adekvat istifadə edəcəkdir. Faiz dəhlizinin parametrləri, o cümlədən uçot dərəcəsi iqtisadi tsikldəki və maliyyə bazarlarındakı vəziyyətdən asılı olaraq adekvat tənzimlənəcəkdir. Bank sistemindəki likvidlik həm inyeksiya (likvidliyin verilməsi), həm də sterilizasiya alətləri vasitəsilə tənzimlənəcəkdir. Pul siyasəti alətlərinin tətbiqinin makroiqtisadi effektivliyini yüksəltmək üçün maliyyə dərinliyinin daha da artırılması vacib şərtidir. Bunu nəzərə alaraq qarşıdakı ildə də Mərkəzi Bank mütəşəkkil banklararası pul bazarının aktivləşməsinə dəstəkləməkdə davam edəcəkdir.

Pul siyasətinin intellektual bazasının inkişafı diqqətdə saxlanacaq, iqtisadi diaqnostika, tədqiqat və proqnozlaşdırma bazası gücləndiriləcəkdir. Empirik tədqiqat bazasının genişləndirilməsi, diaqnostik və proqnozlaşdırma aparatının dərinləşdirilməsi, modern və standartlaşdırılmış statistika sisteminin yaradılması diqqət mərkəzində saxlanılacaqdır. Ölkə iqtisadiyyatının orta və uzunmüddətli dövrlərə modelləşdirilməsi üçün konseptual fəaliyyət davam etdiriləcəkdir. İxrac yönümlü iqtisadiyyatlar üçün məqbul hesab edilən modellərin proqnozlaşdırmada praktiki tətbiqinə başlanacaqdır. İqtisadi maarifləndirmə, o cümlədən əhəlinin maliyyə maarifləndirilməsi tədbirləri həyata keçiriləcəkdir.

2.4. Bank sektorunun sabitliyi və inkişafı siyasəti

2012-ci ildə Mərkəzi Bankın maliyyə sabitliyi siyasəti banklarda sağlamlaşdırma tədbirlərinin davam etdirilməsinə və risklərin preventiv qaydada tənzimlənməsinə yönəldiləcəkdir. Bu məqsədlə, prudensial nəzarətin post-krizis dövrünün tələblərinə və ən son global çağırışlara uyğunlaşdırılması təmin olunacaqdır. Risklərə davamlılığın artırılması üçün nəzarət mexanizmləri vasitəsilə bankların mövcud makroiqtisadi vəziyyətə adekvat davranışı və maliyyə ehtiyatlanması səviyyəsinin yüksəldilməsi təşviq olunacaqdır. Bu kontekstdə, banklarda, xüsusilə sistem əhəmiyyətli banklarda aktivlərin keyfiyyəti ilə bağlı risk mövqeləri, likvidlik və sağlamlaşdırma tədbirləri diqqət mərkəzində saxlanılacaqdır. Kapital adekvatlığının “sağlam” zonada saxlanması və “leverage” (bankın I dərəcəli kapitalının balans aktivlərinə və balansdankənar öhdəliklərə nisbəti göstəricisidir) əmsalının səviyyəsinin gözlənilməsi təmin

ediləcəkdir. Erkən xəbərdarlıq sistemlərinin, stress-testlərin potensialının təkmilləşdirilməsi işləri davam etdiriləcəkdir.

Maliyyə sabitliyi üzrə əsas hədəflərə nail olunması və Bazel-III standartları ilə harmonizasiya məqsədilə prudensial nəzarət çərçivəsi təkmilləşdiriləcəkdir. Bank kapitalının kəmiyyət və keyfiyyətinin artırılması çərçivəsində kapitalın “konservativ buferi”nin tətbiq edilməsi və kapitalın sabit mənbələrinin rolunun yüksəldilməsi istiqamətində tədbirlər görülməlidir. Qısamüddətli likvidlik mövqeyinin daha təkmil idarə olunması üçün Bazel-III standartlarının təklif etdiyi yeni likvidlik normativinin tətbiqi də istisna edilmir. Eyni zamanda maliyyə itkilərinin tanınması üzrə Maliyyə Hesabatlığının Beynəlxalq Standartları ilə yaxınlaşmaya nail olunması (qlobal səviyyədə əldə olunacaq konsensus çərçivəsində) diqqətdə saxlanılacaqdır.

Bank sektorunun restrukturizasiyası və dövlətsizləşdirilməsi, sektorda rəqabətin stimullaşdırılması 2012-ci ildə də əsas prioritetlərdən biri olacaqdır. Sektorda rəqabət mühitinin gücləndirilməsi məqsədilə “brend” xarici bankların investisiya qoyuluşları təşviq olunacaqdır. Bank sisteminin xarici mühitdən yarana biləcək mümkün riskləri daha hazırlıqlı qarşılamaq üçün daxili institusional potensialı artırılacaq və inkişaf etdiriləcəkdir. Korporativ idarəetmə standartlarına uyğunlaşmaq və risklərin idarə edilməsi sistemini təkmilləşdirməklə yanaşı banklarda idarəetmə çərçivəsinin və daxili resursların optimizasiyası təmin ediləcəkdir.

2012-ci ildə Mərkəzi Bank maliyyə sektorunun dərinliyinin artırılması istiqamətində tədbirlərini də davam etdirəcəkdir. Regionların maliyyə resurslarına çıxış imkanlarını artırmaq üçün maliyyə institutlarının regional şəbəkəsinin, o cümlədən qeyri-bank kredit institutlarının fəaliyyəti və “Azərpoçt” MMC tərəfindən maliyyə xidmətlərinin daha da genişlənməsi təşviq olunacaqdır. Bununla belə, bankların kredit aktivliyinin iqtisadi situasiyaya və biznes profilinə adekvatlığı diqqətdə saxlanılacaqdır.

Qeyri-nağd ödənişlərin stimullaşdırılması çərçivəsində kart hesablaşmalarının miqyasının artırılması, elektron hökumət layihəsi çərçivəsində elektron ödənişlərin təşviqi davam etdiriləcəkdir. Bank infrastrukturunun və bankların daxili potensiallarının inkişafı maliyyə xidmətlərinin maya dəyərinin azalmasına və iqtisadi subyektlərin maliyyə resurslarına çıxış imkanlarının genişlənməsinə müsbət təsir göstərməlidir. Banklar üçün daha uzun müddətli və ucuz resurs mənbələrinin yaradılması əhəmiyyətli dərəcədə ölkədə kapital bazarlarının, sığorta sektorunun, investisiya və özəl pensiya fondlarının inkişafından asılıdır. Eyni zamanda girov və mülkiyyət hüquqları institutlarının inkişafı, real sektorda maliyyə hesabatlılığının şəffaflığı iqtisadi subyektlərin maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarını artıran başlıca amillərdir.

Yeni proqram əsasında 2012-ci ildə ölkədə ipoteka kreditləşdirilməsi sisteminin inkişafı istiqamətində də tədbirlər davam etdiriləcəkdir. İqtisadi artım, məşğulluq, gənclər

siyasətinin effektiv realizasiyası baxımından sosial ipotekanın inkişafı və onun miqyasının genişlənməsi öz aktuallığını yenə də saxlayacaqdır. İpoteka kreditləşməsinin kommersiyalaşmasının dərinləşməsi və bu əsasda ipoteka kreditlərinə çıxışın genişləndirilməsi istiqamətində tədbirlər davam etdiriləcəkdir.

Mərkəzi Bankın tənzimləmə potensialının və şəffaflıq göstəricilərinin daha da yüksəldilməsi istiqamətində zəruri tədbirlər görülməkdir. Mərkəzi Bankın qoşulduğu FSAP² proqramı çərçivəsində 2012-ci ildə gözlənilən qiymətləndirmələrin nəticələri Mərkəzi Bankın və bank sisteminin inkişaf prioritetlərinin müəyyən edilməsində mühüm rol oynayacaqdır.

Mərkəzi Bank özünün sayca IV strateji fəaliyyət planını həyata keçirməyə başlayır. Bu plan çərçivəsində nəzərdə tutulan tədbirlər global iqtisadi transformasiyalar və ölkə iqtisadiyyatının keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə daxil olması şəraitində bankın missiyasının daha effektiv həyata keçirilməsinə yönəlib. Yeni strateji planlaşma dövründə Bank “XXI əsrin mərkəzi bankı” konsepsiyasını rəhbər tutaraq özünün institusional inkişafının daha da sürətləndirilməsini prioritet kimi nəzərdə tutur. Bu yolla Mərkəzi Bank makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinin idarə olunmasını, habelə qanunvericiliklə təsbit olunmuş mühüm funksiyaların realizasiyasını təmin edən fəaliyyət çərçivələrini əsaslı müasirləşdirmək və standartlaşdırmaq əzmindədir.

² (Financial Sector Assessment Program) Beynəlxalq Valyuta Fondunun və Dünya Bankının birgə proqramı olmaqla üzv ölkələrdə maliyyə sisteminin güclü və həssas mövqelərinin müəyyənləşdirilməsi, maliyyə sisteminin inkişaf ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi, maliyyə sistemlərinin sağlamlığının təşviq edilməsi və böhranların baş verməsi ehtimalının azaldılmasında üzv ölkələrə yardım göstərilməsini nəzərdə tutur.